

הלכות שַׁבַּת סִימָן רמד

ביאורים ומוספים

ומי שעסקיו גדולים ורוצה להשיג רווחים נוספים מפעילות עסקיו ביום השבת, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' כג) שאינו בכלל היתר זה, משום שלא הותר הדבר אלא לאדם שלולי זה יפסד ממונו וישבר מטה לחמו, והוסיף, שבדוק ומנוסה שמי שמחפש היתרים בנוגע לשבת קודש, לבסוף מפסיד.

28) וטעם הדבר שצריך שיוציאום מרשותו מבעוד יום, כתב לקמן (סי' רנב ס"ק ט) שהוא כדי שלא יחשדוהו וצויה בשבת להוציאם לחוץ, ולפי זה בעיר המוקפת חומה או במקום שיש בו עירוב, מותר להוציאם אף בשבת, משום שבאופנים אלו אין איסור הוצאה. וטעם נוסף כתב שם, שהוא משום שמא יחשדוהו שמכר לו בשבת, ולטעם זה כתב שיש להוציאם גם במקום שיש בו עירוב או בעיר שמוקפת חומה. וסיים, שהסכימו האחרונים שיש להחמיר בדבר אפילו בעיר מוקפת חומה שהנכרי גר בה.

[שעה"צ ס"ק לב]

שְׁתָּרִיצוּ אֵינוּ בְּרוּר, שְׁתָּלוּי בְּפִלְגָתָא בְּסִימָן שֶׁלד סְעִיף ב, ע"ש. וְטַעַם הַמְּגַן־אֲבָרְהָם, דְּהָקָא מְתָרִיב.²⁹

29) ולגבי מסעדה שהוזמנו אליה יהודים מערב שבת כדי לאכול שם סעודת שבת, ומכיון שהמסעדה פתוחה נכנסים גם נכרים לאכול בה ומוכרח להאכילם, כתב בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ב סי' סד) שמדברי השעה"צ אלו משמע שטעם המג"א הוא העיקר, ולכן אסור לשכור נכרי לקבל מהם כסף, וכן אסור להעסיק פקיד נכרי שיקבל שכרו לפי אחוים ממה שימכור, משום שבאופן זה לא שייך בזה טעמו של המג"א, שהרי לא ישתקעו נכסיו ביד הנכרי אם לא ימכור בשבת.

[משנ"ב ס"ק כח]

דְּהִישָׁאָל מְרוּיַח בְּמָה שְׁעוּשָׁה בְּשַׁבָּת²⁵.

25) ומטעם זה, נכרי שתפקידו לשטוף כלים של ישראל במוצאי שבת, ורוצה לשוטפם בשבת ולחמם מים לשם כך, הורה הגרש"ז אויערבך (שש"כ פלי"א הע' לא) שאם כוונתו בחימום המים כדי שלא יהיה לו קר בידיו, הרי זה מותר, אך אם עושה זאת כדי שִׁירָד השומן בקלות מהכלים, הרי זה אסור, שנמצא הישראל נהנה ממלאכת הנכרי בשבת בכך שכליו נקיים יותר.

[משנ"ב ס"ק לו]

דְּלִתְקַן הַשְּׁפָחָה בְּגִדֶיהָ, לְכָלִי עֲלָמָא מְתָר בְּבֵית בְּעַל־הַבַּיִת, שְׁהוּא נִקְרָ שְׁמָלְאָתָא עֲצָמָה הִיא עוֹשָׂה²⁶.

26) ושפחה המדליקה נר כדי לשטוף כלים, כתב לקמן (סי' רעו ס"ק כז) שכיון שאין גוף הישראל נהנה מהדלקת הנר, אלא מכך שכליו מודחים, והדלקת הנר נעשית לצורכה, שהרי חייבת היא להדיח את הכלים, מותר לישראל לאחר מכן להשתמש באור נר זה לצרכי גופו.

[משנ"ב ס"ק לב]

דְּאֶפְלוּ בְּאֶפֶן זֶה שְׁרִינֵן עַל־יְדֵי אֵינוֹ־יְהוּדִי מְשוּם פְּסִידָא²⁷ וכו', וְיִוצִיאוּם מִרְשׁוֹתוֹ מְעַרְב־שַׁבָּת²⁸.

27) והיתר זה של 'משום פסידא', כתב בשעה"צ לקמן (סי' רמה ס"ק יב) בשם הט"ז, שהוא רק בעסק גדול, שבאופן זה אדם בהול על ממונו.

הלכות שבת סימן רמד

ז הרב המגיד שם
בשם הרשב"א
ח הראב"ד שם
ט מרדכי פרק קמא
דשבת בשם רבינו
מאיר

(כו) שלא יחשב עמו יום יום ולא יעשה המלאכה (כו) בבית ישראל. *הייש מי שאוסר בשוכר אינו יהודי לזמן: הגה ודוקא ששכרו (כט) למלאכה מיוחדת כגון בגד לארג או ספר לכתב, אבל כששכרו (ל) לכל המלאכות שיצטרף תוף זמן השכירות, (ס) *לכלי עלמא אסור (כ"ו), *וכמו שיתבאר סוף סימן רמו: ו' טיהודי הקונה מכס (לא) ומשפיר לו אינו יהודי לקבל מכס בשבת, מתר (לב) אם הוא (ט) בקבלתו, דהיינו שאומר לו לכשתגבה מאה דינרים (לג) אמתן לך כך וכך: הגה וכן יוכל להשפיר המכס לכל

שערי תשובה

בית אפרים חלק א"ע מכאן בענין זה בארץ: [ט] בקבלת. עכ"ט. וכתב בפנים מאירות ח"א סימן לח: שזכר אוראנד"ש קוניניו"ס מן השר דהיינו לחפור עפר ולתפור ממנו בגדל ושורפים וצורפים העפר בתנורים או שמידי תוקף, וכתב שלענין העפר יש הטר בקבלנות, דהיינו מעשר עגלות עפר אמן לכה כף וכך, אבל בהסכת העפר אין הטר אלא שמיכר קדם שבת לאינו יהודי כל חתיכות הגדולות בסף קצוב והפועל יעשה לעצמו חתיכות הקטנות בשבת כפרען טובו, וישותו בדי ישראל שיקח אח"כ בפרעון חובו החתיכות קטנות שראויים למכר בשוק, וכן בהתוף זכוכית בהייט ימכר קדם שבת כל מה שיש לו בהייט דאז בדידה טרה, ואחר שבת יקבל הישראל הזכוכית שעשה הפועל בדמי המכר, ע"ש. ועין באשל אברהם בשם נחלה ליהושע, ועין לעיל סימן רמג ס"ק ג. וכתב בדברי שמואל סימן קלב על בנין פילאטווי, דהיינו חבור פלים ובלגלים שהאמנים טווים ושוררים את המשי ופועלים שכירים מתעסקים בו והבית של ישראל,

באור הלכה

דהקא לעקר, וכן משמע שם במגן אברהם גופא, עין שם: * ויש מי שאוסר. עין באלה רבה שדעתו להורות כמדעה הראשונה, ומכל מקום לכתחלה טוב ונכון לצאת גם דעתו, שכן גם המגיד משנה נשאר אצלו דין של הרמב"ם בצירוף עיון, וגם הלבוש כתב דמסתבר דעת הראב"ד, אלא דמשמע דלבוש מפרש פלגיהו: דעת הש"ו; ונראה דכאן שמיירי המגן: דלבוש דלבוש דעת הלבוש: * לכלי עלמא אסור. הגה אף שגרשם על זה "בית יוסף", המעין בבית יוסף גופא יראה דלא פסיקא לה בזה, רק דעת הרמ"א בעצמו כן, וכן פתב בדגול מרובה: * וכמו שיתבאר סוף סימן רמו. הינו בסעיף ו' שם, דאם היה שכיר שנה אסור לשלחו ערב שבת בארצות, דאם היה מחשב שכיר, גם בערב שבת היה מתר, כמו שכתב שם בסעיף א. ומכל מקום אינו מלישב, דאם היה חושב המחבר דבר זה ללא קצין, גם בדי' וה' היה אסור לדעתו בסעיף א, עין שם, ועל פירוש דהשלחן ערוך מסתפק בזה ולקח צדד להקל על כל פנים שלא בערב שבת, וסמך

היישאל במלאכת האיני יהודי בשבת, ולקח אפלו אם לא יחשב עמו יום יום אסור: (ל) לכל המלאכות. ומשמע זה יש למחות ביד השפחות כשעושין מלאכת אדוניקן בשבת, אפלו כשעושין שלא בבית ישראל ושלא בצויו בעליהן, דהא הם שכורין לכל המלאכות; וכל שפון כשעושין בבית ישראל, דזה אסור אפלו בשכור למלאכה מיוחדת, וכנ"ל. ועין בט"ו סעיף קטן א דמביא בשם רבנו שמחה, דהוא אסור להשפחה אפלו לעשות מלאכת עצמה בעליה, והטעם, מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה. והאלה רבה הביא בשם ספר התרוימה דמלאכת עצמה מתר, ודעתו שגם רבנו שמחה מודה לזה, עין שם בדבריו. והפרי מגדים ישב דברי הש"ו, עין שם. ועין בספר חיי אדם כלל סד, דלתקן השפחה בגדיה, לכלי עלמא מתר בבית בעל הבית, שהוא נכר שמלאכת עצמה היא עושה²⁶, ועין שם עוד מה שכתב בענין זה, ועין מה שכתבנו בסעיף קטן לה: ו' (לא) ומשפיר לו אינו יהודי. הלשון אינו מדויק, כי הפנה הוא ששוכר את האיני יהודי [אחרונים]: (לב) אם הוא בקבלתו. דאז שרי מדינא, כמו בעורות לעבדן בריש סימן רנב, דמתר לתן לו קדם שקיעת החמה אם הוא בקבלתו, משום דאדעתא דנפשה קעביד. ואף על גב דאסור שם לקבע לו מלאכתו בשבת, ועוד, דהיינו מלתא דפרהסיא, שהעסק הזה ידוע לכל שהוא של ישראל, וכמו שהיה עושה האיני יהודי עתה בבית ישראל דמי, דאסור שם, מכל מקום התירו בזה משום פסידיא, דאדם בהול על ממונו, ואי לא שרית לה אתי לגבות בעצמו יבוא לידי אסורא דאורייתא, דשם יכתב פתקא בדרך המוכסים [בית יוסף]. ולפי זה משמע דבמכס שאין בו תבין, כגון אותן שלוקחין מיני מאכל במכס, אסור אפלו על ידי אינו יהודי, דלא יבוא לידי אסור דאורייתא אפלו אי לא שרינן לה; אבל הש"ו ומגן אברהם (לג) מסקי דאפלו באפן זה שרינן על ידי אינו יהודי משום פסידיא²⁷, מיהו, בעצמו אסור לקבל אף המכס של מיני מאכל, אפלו אם לא הובא מחוץ לתחום ולא שיך בו חשש צידה ומחבר, משום "ממצוא הפצף", וכמו שכתוב סימן שו [א"ר]. יהודי ששכר בשול המלח מן השר, (לג) מתר להשפיר לו פועלים בקבלתו, שאם יעשה לו כך וכך מלח יתן לו כך וכך. ואף על פי שהפלים והעצים הם של ישראל, שרי ונבלבד (לד) שלא יביאו עצים מרשות הישראל בשבת, שכל קבלנות אינה מתרת אלא אם כן מסר להם מערב שבת כל מה שרוצה למסר לצורך המלאכה, ויוציאו מרשותו מערב שבת²⁸. אבל אין הטר לשכר אינו יהודי על שבת וחדש, דמכל מקום מרויח הישראל במלאכתו, ואין לו הטר אלא בקבלנות [ח"א]: (לג) אמתן לך כך וכך. דהיינו שאין מזכיר לו יום השבת כלל, אלא בסתמא: אם

שער הציון

(לג) מגן אברהם: (לג) טעם הש"ו, דאפלו בדברנן מקלינן על ידי אינו יהודי משום פסידיא, שלא יבוא לידי אסור חמור מזה דהיינו על ידי עצמו. ועין בתוספות שבת שתרצו אינו ברור, שהלוי בפלגתו כשימך שלד סעיף ב, ע"ש. וטעם המגן אברהם, דהיינו דאית לה בסימן שו סעיף ו' וסעיף יט דלא שרינן שבות דשבות במקום פסידיא, משום דבענינו הוא כמציל מידו שלא ישתקע ממונו ביד אינו יהודי: (לג) מגן אברהם בשם רש"ל. וקשה מאד בהשקפתו, דלהתוספות שבת והמתצית השלחן אין מתר בזה אלא אם כן לא קבע לו מלאכתו בשבת, וכזה לא מקרי פסידיא עמו לגבי מכס, עין שם ברש"ל. ומפרי מגדים משמע דבכתבה שנה המגן אברהם העתקתו, וסובר דמי בזה למכס ומשום פסידיא, ולדידה נראה לכאורה דאפלו אם שכרו לחדש גם כן שרי משום פסידיא. ומפני שכמה אחרונים סוברים כמרש"ל, לכן העתקתי את דברי החיי אדם לדינא אף דנראה דהפרי מגדים פליג עלה: (לד) הגר"ו, וגם הוא סתם כרש"ל הנ"ל:

באר היטב

שאוטר הוא הראב"ד, דס"ל דישאל מרויח במה שעושה בשבת, דשפא יצטרף גם למחר לכתב ולא יוכל לעשות שניהם כאחד: (כ) לכ"ע אסור. דקרוי הדבר לודאי שיצטרף למחר למלאכה אחרת, וא"כ מרויח ישראל במלאכת הנכרי בשבת, וה"ה אם שכרו לכתב לו תמיד זהו פשיטא דאסור לכתב לו בשבת, מ"א: (ט) בקבלתו. דאז שרי מדינא. ואע"ג דיש חלוק בין קבלת שאין ישראל קובע מלאכתו לא"י בשבת, כמ"ש ר"ס רנ"ב, ובמכס קובע לו דוקא בשבת, מ"מ שרי משום פסידיא, ומה"ט שרינן הקא אע"ג דהיינו בפרהסיא. וא"ל למה לא התירו נמי בפרחין כסי' רמג משום פסידיא, דלא התירו אלא בהפסד גדול, עין ט"ו. והיינו ששכר המלח, מתר להשפיר לו פועלים בקבלתו שאם יעשו לו כך וכך מלח יתן להם כך וכך, רש"ל

משנה ברורה

(כו) שלא יחשב עמו. רוצה לומר, שלא ידקדק עליו אם מבטל איתו יום ממלאכתו: (כו) בבית ישראל. דבזה אפלו קבלנות גמורה אסור, כדלקמן בסימן רנב: (כח) ויש מי שאוסר. הוא דעת הראב"ד. והנה לדעת הש"ו הנ"ל ניהא בפשיטות טעם הרב"ב, דסביבא לה דאף שאינו מקפיד על בטולו מכל מקום הרי הישראל מרויח על ידו; ולדעת המגן אברהם הנ"ל גם כן ניהא, דסביבא לה להראב"ד דהיישאל מרויח במה שעושה בשבת²⁶, דשפא יצטרף גם למחר לכתב ולא יוכל לעשות שניהם כאחד: (כט) למלאכה מיוחדת. דבזה אפשר שלא יגיע לישראל רוח על ידי זה שהוא עושה בשבת, כגון שלא יצטרף הישראל אריגה או כתיבה כל כך. (לג) אבל אם לכל המלאכות, קרוי הדבר לודאי שיצטרף למחר למלאכה אחרת, ואם כן מרויח

היישאל במלאכת האיני יהודי בשבת, ולקח אפלו אם לא יחשב עמו יום יום אסור: (ל) לכל המלאכות. ומשמע זה יש למחות ביד השפחות כשעושין מלאכת אדוניקן בשבת, אפלו כשעושין שלא בבית ישראל ושלא בצויו בעליהן, דהא הם שכורין לכל המלאכות; וכל שפון כשעושין בבית ישראל, דזה אסור אפלו בשכור למלאכה מיוחדת, וכנ"ל. ועין בט"ו סעיף קטן א דמביא בשם רבנו שמחה, דהוא אסור להשפחה אפלו לעשות מלאכת עצמה בעליה, והטעם, מפני הרואים שלא יאמרו מלאכה של ישראל היא עושה. והאלה רבה הביא בשם ספר התרוימה דמלאכת עצמה מתר, ודעתו שגם רבנו שמחה מודה לזה, עין שם בדבריו. והפרי מגדים ישב דברי הש"ו, עין שם. ועין בספר חיי אדם כלל סד, דלתקן השפחה בגדיה, לכלי עלמא מתר בבית בעל הבית, שהוא נכר שמלאכת עצמה היא עושה²⁶, ועין שם עוד מה שכתב בענין זה, ועין מה שכתבנו בסעיף קטן לה: ו' (לא) ומשפיר לו אינו יהודי. הלשון אינו מדויק, כי הפנה הוא ששוכר את האיני יהודי [אחרונים]: (לב) אם הוא בקבלתו. דאז שרי מדינא, כמו בעורות לעבדן בריש סימן רנב, דמתר לתן לו קדם שקיעת החמה אם הוא בקבלתו, משום דאדעתא דנפשה קעביד. ואף על גב דאסור שם לקבע לו מלאכתו בשבת, ועוד, דהיינו מלתא דפרהסיא, שהעסק הזה ידוע לכל שהוא של ישראל, וכמו שהיה עושה האיני יהודי עתה בבית ישראל דמי, דאסור שם, מכל מקום התירו בזה משום פסידיא, דאדם בהול על ממונו, ואי לא שרית לה אתי לגבות בעצמו יבוא לידי אסורא דאורייתא, דשם יכתב פתקא בדרך המוכסים [בית יוסף]. ולפי זה משמע דבמכס שאין בו תבין, כגון אותן שלוקחין מיני מאכל במכס, אסור אפלו על ידי אינו יהודי, דלא יבוא לידי אסור דאורייתא אפלו אי לא שרינן לה; אבל הש"ו ומגן אברהם (לג) מסקי דאפלו באפן זה שרינן על ידי אינו יהודי משום פסידיא²⁷, מיהו, בעצמו אסור לקבל אף המכס של מיני מאכל, אפלו אם לא הובא מחוץ לתחום ולא שיך בו חשש צידה ומחבר, משום "ממצוא הפצף", וכמו שכתוב סימן שו [א"ר]. יהודי ששכר בשול המלח מן השר, (לג) מתר להשפיר לו פועלים בקבלתו, שאם יעשה לו כך וכך מלח יתן לו כך וכך. ואף על פי שהפלים והעצים הם של ישראל, שרי ונבלבד (לד) שלא יביאו עצים מרשות הישראל בשבת, שכל קבלנות אינה מתרת אלא אם כן מסר להם מערב שבת כל מה שרוצה למסר לצורך המלאכה, ויוציאו מרשותו מערב שבת²⁸. אבל אין הטר לשכר אינו יהודי על שבת וחדש, דמכל מקום מרויח הישראל במלאכתו, ואין לו הטר אלא בקבלנות [ח"א]: (לג) אמתן לך כך וכך. דהיינו שאין מזכיר לו יום השבת כלל, אלא בסתמא: אם

הלכות שבת סימן רמד

השבתות לאינו-יהודי, (לד) והאינו-יהודי יקח הרוח של שבתות לעצמו, ולא חישינו שיאמרו לצרף ישראל הוא עושה, *דבמקום פסידא כהאי גונא (לה) לא חששו (כ"ט). וישאל הממנה על מטבע של מלך, (י) (לו) דינו כדון הממנה על המכס, ואף-על-פי שמשמיעים קול בשבת בהפאת המטבע (הגהות מיימוני פרק ו). ועין לקמן סימן רנב. ויזהר (לו) שלא ישב הישראל אצל האינו-יהודי בשבת כשעוסק (יא) [יא] *במלאכתו במטבע או בקבלת המכס (מרדכי פ"ק דשבת):

באר היטב

סימן ק. עין ירא-אחרן מה שמביא בשם ש' נחלה-ליהושע ומס' דת ודין סימן ו: (י) **דינו כדין**, ומתיר לתן כסף לאינו-יהודי לתקן לו מעות כיון שאין כאן מניעת קול שהוא של ישראל ואין לחש ביון שהאינו-יהודי עבדי בשכרו, הג"מ, מ"א: (יא) **במלאכתו**. לא מבעיא ששומע הוא לישראל, אלא אפלו השכירו לאינו-יהודי לשבתות ואין לו עסק בכך אפ"ה אסור, שלא יאמרו לצרכו הוא עושה. כתב הש"ס: הא דאסור לישב שם הינו כדי לידע מה היא ההתעסקות שעושה האינו-יהודי וכדי לקבל ממנו חשבון ע"ז למחר, אכל אם אינו יושב שם אלא כדי לשמר את האינו-יהודי שלא יגנב, מתיר; וכנהו יתיא

פארק"ל של קארטו² וכל הכלים של ישראל וגם הכית שלו אף שעומד ברחוב איי והפועלים הם בקבלנות, והפועלים כולל שהפארק"ק דרוך להיות בקבלת ועומד בין איי והבטול הפסד רב שיצטרף לשלם לפועלים בחנם, אף יזהר היהודי שלא יבוא לבית ההוא בשבת, ע"ש. ועין ברב"ז חלק א סימן יג: מי שלקח מכס הראמיי"ט צריך לקנות שורים לעשות סקאר, ואם לא יעשו מלאכה בשבתות ירו"ט יפסד הכל, ע"ש אפני ההתר. ועין בהשבת לחמי-יחודה סימן ג וסימן ד. ועין בבני-יורד הלכות שבת באחד שלש לו תנות שמתעסק במלאכת הספורות, ודרך לקח לו מטבע, ולקוח בעל התנות ממה שמשפטר זה, מתיר, דהו כפארסות, ואפלו אם אח"כ התנו שזה יתן כו"כ שכר לבעל התנות והמותר הכל לעצמו מותר, אפ"ה שהתנות עד היום בחזקת ישראל הוא והוא מתעסק בה בחל מ"מ ליכא חשדא, כיון שדרך לתן החצי, ובנותן החצי גופא שרי, וא"כ פשיטא דגם זה שרי, ע"ש: [יא] **במלאכתו**. עין בה"ט. ועין בשו"ת בית-אפרים כ: כ פורשי ממכרות של דגים שהמפזרה פרוסה מע"ש ומתמלאת בשבת, ואם

משנה ברורה

תגבה כף וכך אמתן לך סף כף וכך, אם-כן לא הוי שכיר-יום, וגם לית כאן שכר-שבת כלל, שכבר שכר מהשר המכס של כל השנה עם השבתות בכלל [פמ"א]: (לד) **והאינו-יהודי יקח וכו'**.

רוצה לומר, דבזה גס-כן מדינא שרי, דאינו-יהודי כי עבדי אדעתא דנפשה עבדי. וכתב הגון-אברהם, דגם משום שכר-שבת לית בזה אף שהוא משכירו לשבת לחוד, משום דהרי הוא כאלו קנה ממנו המכס ונהי לה כאלו יודע שיביאו לו אינם-יהודים סחורה בשבת, ומכרה בערב-שבת לאינו-יהודי שהוא יקבלה ממנו בשבת, דפשיטא דשרי, וכן גבי מטבע, מוכר לו הרמנא בעלמא מה שיש לו מהמלך וכל הרוח יקח האינו-יהודי, ואין בזה רק משום מראית העין, שיאמרו שהוא עושה לצרף ישראל, שישאל שכרו לכתב בשבת ולקבל המכס; וזהו שכתב הרמ"א "ולא חישינו וכו' בדבמקום פסידא וכו'", ולא הזכיר כלל משכר-שבת. ועין בבאור הלכה: (לה) **לא חששו**. דע, דמשמע מפל הפוסקים, דלא התירו אפלו במקום הפסד גדול אלא באפן זה שציר השלחן-ערוף, דהינו או בקבלת או שמשכיר לו את גוף הרוח, דבכל זה העובד-גוללים אדעתא דנפשה קעבדי, אכל בשכיר-יום ממש אסור בכל גוני. ומזה תדע, שאותן האנשים המתחזקים בית-משקה, שלוקחין מערב-שבת איזה אינו-יהודי בביתן על יום השבת לעסק במכירת המשקה, (לה) שלא כדון

שערי תשובה

יש לאסר, וכתב שהתקן המועיל הוא להשכיר הכל לפועלים בעד שכירותם כו"כ לירות משי לשנה כו', ע"ש. ובמח"ב כתב שבשו"ת זרע-אמת האריך בזה וכתב איזה תקון יעשה שיהיה מותר עפ"י הדין, ע"ש. ועין בשו"ת מהר"ט צהלון סימן סו שכתב להתיר המאכאני"ס דהינו מקום שפועלים חבית פיון שידוע המנהג לעשות בקבלת, וכן הוא בענין הפנין ואריגת בגדים, אם מנהג המדינה שלא לשכר יום ויום רק בקבלת, שרי. וע"ש לענין עשון הפירות, שיאמר למה אהמול לא עשנת בפני הפירות ולא היית מפיסד שכרך. וע"ש בסיומן ומה להתיר אמירה לאיי לעשות מעשה שעושים להתחזיר העצרתין שברחו מהפירות למקום, ע"ש. ועין בהלק"ט בדין איי בונה בכירתו והוא בחזקת ישראל, ע"ש. וכתב בשו"ת נ"ב מהר"א תננא סימן לח: ישראל שיש לו פארק"ל של קארטו² וכל הכלים של ישראל וגם הכית שלו אף שעומד ברחוב איי והפועלים הם בקבלנות, והפועלים כולל שהפארק"ק דרוך להיות בקבלת ועומד בין איי והבטול הפסד רב שיצטרף לשלם לפועלים בחנם, אף יזהר היהודי שלא יבוא לבית ההוא בשבת, ע"ש. ועין ברב"ז חלק א סימן יג: מי שלקח מכס הראמיי"ט צריך לקנות שורים לעשות סקאר, ואם לא יעשו מלאכה בשבתות ירו"ט יפסד הכל, ע"ש אפני ההתר. ועין בהשבת לחמי-יחודה סימן ג וסימן ד. ועין בבני-יורד הלכות שבת באחד שלש לו תנות שמתעסק במלאכת הספורות, ודרך לקח לו מטבע, ולקוח בעל התנות ממה שמשפטר זה, מתיר, דהו כפארסות, ואפלו אם אח"כ התנו שזה יתן כו"כ שכר לבעל התנות והמותר הכל לעצמו מותר, אפ"ה שהתנות עד היום בחזקת ישראל הוא והוא מתעסק בה בחל מ"מ ליכא חשדא, כיון שדרך לתן החצי, ובנותן החצי גופא שרי, וא"כ פשיטא דגם זה שרי, ע"ש: [יא] **במלאכתו**. עין בה"ט. ועין בשו"ת בית-אפרים כ: כ פורשי ממכרות של דגים שהמפזרה פרוסה מע"ש ומתמלאת בשבת, ואם

באור הלכה

אשיתת הרא"ש שם. וכבר העירו האחרונים בזה: * **דבמקום פסידא וכו'**. הקשה מגן-אברהם, דהלא משום שכר-שבת לא מקלינן אפלו במקום פסידא, כדמוכח בסיומן רמג בתנור ומרחץ, דשם איכא לפעמים פסידא יותר ממכס, עין שם; ותרוץ דמפל מקום פסידא וכו' היום יש פסידא במכס, דחשיבין לכל יום בפני עצמו, ורוצה לומר, מה שאין כן במרחץ דשם הוא רק מניעת הרוח. ועין שם עוד מה שמתיר לבסוף, והתמנהגוהו משנה ברורה. ומשמע דבעצם הענין לא פסיקא לה להפגור-אבריהם לפי המסקנא שלו אם מקלינן כלל משום פסידא לענין שכר-שבת; אכל הש"ס בסיומן רמה סעיף-קטן ג סובר בהדיא, דבמכס שהוא עסק גדול [וכן גבי מטבע] לא אסרין משום שכר-שבת, דאדם בהול על ממונו ואי לא שרית לה איני לדי אסור יותר גדול, וכן דעת התוספות-שבת גס-כן דבהפסד גדול מקלינן לענין שכר-שבת גס-כן. ועין בבאור הגר"א דמשמע מנה דמה שכתב הרמ"א דבמקום פסידא כהאי גונא וכו', הוא גס-כן תרוץ מה שלא חששו פאן ולשכר-שבת, ומשמע מזה דהוא סובר גס-כן כהש"ס ותוספתן שבת הג"ל דיש בזה שכר-שבת אף שהתירו משום פסידא ומה שכתב הפג"ת אברהם דזה דומה למי שידע שיביאו לו סחורה וכו', עין בתוספת-שבת שהקשה דבענינו אין יכול הישראל להקנות לו, דהוי דבר שלא בא לעולם, ונראה דזה היה סברת הגר"א גס-כן, ומה שישבו הפרי-מגדים קצת היה נראה לו לדחוק. נמצא לפי זה דהש"ס והתוספת-שבת והגר"א כלם בהדא שיטתא קמי, וכן משמע בבבלי, ועין באלהי רבה שגם בתשובת רי"ט צהלון משמע כן, ועל-כן יש להקל בזה, אף לדברי כלם משמע דבשכיר-יום אין להקל בשום גונא: * **במלאכתו**. עין בגמגן-אברהם, דאפלו אם השכירו לאינו-יהודי לשבתות ואין לו עסק בכך אפלו הכי אסור, שלא יאמר לצרכו הוא עושה:

הם עושין, דאף אם נחשב מניעת רוח יום השבת להפסד גדול, מכל מקום הלא לא התירו בשכיר-יום ממש; וגם דאולי הוא רק בכלל מניעת הרוח, כמו שכתבו האחרונים לענין תנור ומרחץ, ועל-כל-פנים אין להתיר אלא באפן שציר השלחן-ערוף והרמ"א, או (לו) שיקנה לו מערב-שבת כל הדברים שנותן לו למכר, (לו) ואף דעל-כל-פנים עדין העסק נקרא על שם ישראל, זה מתיר משום פסידא³⁰. ולפי מה שכתבנו לקמה בשם הש"ס, יהיה מתיר בזה לישראל לישב מרחוק ולשמור שלא יגנב האינו-יהודי מהעסק, אף שיזהר שלא יתערב בהעסק ושללא ידבר עמו כלום מענינים ההם, והוא דבר שקשה לזהר שלא לדבר כלום כשיושב שם, אף העולם נוהגין להתיר, והנח להם, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין [ת"ש]. והבוטח בה' ואינו מחפש צדדי קלות על שבת, אשירי: (לו) **דינו כדין וכו'**. ועל-כן מתיר לתן כסף לאינו-יהודי מבעוד יום בקבלת, שאם יעשה לו מן הכסף כף וכך יתן לו כף וכך, או שישכיר לו הישראל הרוח שיעלה מזה בשבת להאינו-יהודי וכו', (לג) משום פסידא: (לז) **שלא ישב הישראל**. שהשכיר לו, או שלוחו. וכתב הש"ס, דמה שאסור לישב שם הינו כדי לידע מה היא ההתעסקות שעושה האינו-יהודי וכדי לקבל

שער הציון

(לג) דאפלו למאן דשרי שבות דשבות במקום הפסד לקמן בסיומן שה, הינו כשאין לו עצה אחרת, אכל בזה הלא יכול לתקן הדבר מערב-שבת, וכמו שכתוב בשלחן-ערוף, או שיקנה לו מבעוד יום: (לו) הינו במשיכה ובקסף, ועל-פי הדחק בכסף בלחוד, שיתן לו מקצת מעות על זה³¹: (לז) כן משמע ממגן-אברהם סעיף-קטן יח כמה שכתב לענין מכס הינו שמשכיר לו ערב-שבת: (לח) והינו אפלו אם הוא מלתא דפרהסיא ורוע שישאל שכרו מהמלך. ושלא במקום פסידא, כגון באיש אחר שנותן כסף לאינו-יהודי, על זה אינו מתיר אפלו בקבלנות, אלא אם-כן עושה האינו-יהודי בביתו, כדי שלא יהיה שם הישראל נקרא על זה, כן מוכח מאחרונים: